

schappelijke arbeid hebben geleverd, en de professoren weder uit de privaatdocenten, die geschiktheid voor het hooger onderwijs hebben bewezen, wil MARTIAL, dat de geneeskundige vakverenigingen en de professoren en de privaatdocenten benoemen, en meent het congres, dat ieder, die wil, maar privaatdocent moet kunnen worden. Zóó holt men door, als niet „*allen meedoen*”.

PINKHOF.

INGEZONDEN.

ENKELE OPMERKINGEN AANGAANDE PROF. R. P. VAN CALCAR'S EN CH. A. GOTTE'S ARTIKEL „GONORRHOE EN SPECIFICITEIT” 1).

De titel in verband met den inhoud van het hierboven genoemde artikel wijzen er duidelijk op, dat de Leidsche hoogleeraar VAN CALCAR en zijn leerling GOTTE de specificiteit van den gonococcus in twijfel trekken. Hiertegen hebben wij geen bezwaar, mits het op deugdelijke gronden berust, doch daarvan hebben wij de overtuiging niet kunnen krijgen. Dit is de reden van ons schrijven.

De schrijvers beginnen hun artikel met eenige grepen uit de literatuur, en zeggen daarna: „Resumeeren wij, dan zijn dus de hoofdkenmerken voor de „diagnose van den gonococcus:

- „1°. de koffieboonvorm;
- „2°. de intracellulaire ligging in de ettercellen;
- „3°. de cultuur, nl. hun groei bijna uitsluitend op menschen serum”.

Daarna merken zij op, dat staphylococcen dikwijls koffieboonvormen vertoonen, vooral in jonge culturen. Een staphylococcencultuur, die deze eigenschap in hooge mate heeft, wordt uitgezocht, verder in deze richting getraind en daarna gewend aan agar-agar met hondenbloed bestreken. Met dezen stam wordt in een te voren geïsoleerden hondenureter een etteringsproces opgewekt, de etter mikroskopisch onderzocht en nu blijkt dat:

- 1°. bijna uitsluitend gonococcenvormen gezien worden;
- 2°. vele coccen intracellulair gelegen zijn (dik en gezwollen);
- 3°. deze coccen een duidelijke voorkeur voor voedingsbodems bestreken met hondenserum vertoonen; en na 3 maanden verblijf in den hondenureter bijna uitsluitend op dezen voedingsbodem groeien.

Zij eindigen met te wijzen op de groote overeenkomst tusschen gonococcen en deze gedresseerde honden-staphylococcen.

Hoewel het bij nauwkeurig doorlezen blijkt, dat de verkregen overeenkomst dier beide bakteriesoorten nog wel iets te wenschen overlaat, zoo willen wij gaarne erkennen, dat het geheel een aardige bijdrage levert, tot het reeds lang bekende feit, dat bakteriën zich gaarne aan de omstandigheden aanpassen. Het komt ons voor, dat de hoofdkenmerken, zooals zij door de schrijvers zijn opgesteld, niet voldoende in aantal en in hun waarde niet juist zijn geapprecieerd. Het is ons dan ook niet duidelijk, waarom de

1) Dit tijdschrift 12 Sept. 1908, n°. 11, bldz. 844.

schrijvers, die de verhouding van den gonococcus ten opzichte van de kleuring volgens GRAM hebben genoemd, deze bij de opsomming der hoofdkenmerken geheel verzwijgen. Verwonderen zou het ons zeer zeker, indien ook op dit punt overeenkomst verkregen was. Ook meenen wij, dat VAN CALCAR en GÖTTE te veel waarde hechten aan het algemeen bekende feit, dat bacteriën, die ettering verwekken, intracellulair kunnen liggen. Of hebben de schrijvers eenig vermoeden, dat de phagocytose bij hun hondenproef op één lijn is te stellen met de nog steeds onverklaarde eigenschap van gonococci om in cellen te liggen? Dat deze laatste in die cellen zwellen (zoals de beschreven staphylococci-stam), is ons niet bekend.

Tenslotte moeten wij er op wijzen, dat een modern bacterioloog bij de bespreking der specificiteit bestaande biologische reacties niet mag verzwijgen. In een algemeen geneeskundig tijdschrift neergeschreven mocht dit op vele lezers den indruk maken, dat zij voor de bewuste bacteriesoort niet bestaan. Wij achten dit misverstand juist hier mogelijk, omdat prof. VAN CALCAR in zijn eerste artikel 1) (Specificiteit, verwantschap en pathogenese) over de biologische reacties van andere bacteriesoorten met nadruk spreekt. DE CHRISTMAS heeft nl. een gonotoxine bereid met een specifieke reactie op menschen en dieren. Ook is het ons bekend, dat van Engelsche zijde op het bestaan van overeenkomstige receptoren van gonococci en den diplococcus intracellularis is gewezen.

's- Gravenhage,
24 September 1908.

G. VAN HOUTUM.
L. POLAK DANIELS.

STATISTIEK VAN ZIEKTEN ONDER HET SPOORWEGPERSONEEL.

Geachte redactie!

Vergun mij een aanvulling te geven tot het verslag der vergadering van spoorwegartsen op 17 Sept. te Amsterdam in uw laatste nummer. Ik zou het zeer betreuren, als de meening ingang vond, dat de leden der vergadering de bedoelde enquête overbodig vonden. De enquête geldt echter niet alleen beroepsziekten onder het spoorwegpersoneel, die, zoals wij van onze oostelijke en westelijke burens hebben geleerd, niet voorkomen, maar een statistiek te helpen maken van alle ziekten waargenomen bij genoemd personeel in een zeker tijdsverloop.

Ik acht het een gelukkig verschijnsel, dat de medewerking der Nederlandsche geneesheeren is ingeroepen, en zou het zeer betreuren als dit tevergeefs geschiedde.

Wat Duitschers en Franschen op dit gebied reeds hebben gedaan, behoef ik hier niet op te noemen, doch gaarne geef ik een voorbeeld van het nut van dergelijke statistieken. Op het congres voor hygiëne te Berlijn in 1907 deelde dr. E. SCHWEGTEN mede, dat, volgens opgave van dr. ZEITLMANN uit München, onder het werkplaatspersoneel een zeer hoog cijfer ziekten voorkwam; bij nader onderzoek bleek, dat een gedeelte van het net, waar de dienst geriefelijker was ingericht, veel gunstiger cijfers opleverde. Een verandering der dienstregeling gaf terstond het gewenschte resultaat.

1) Dit tijdschrift, 1 Aug. 1908, II, 5.